

Aleg. 194.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o czynnościach Wydziału krajowego
Departamentu V.

Wysoki Sejmie!

W roku ubiegłym Wydział krajowy, powodowany prawdopodobnie uwagami niektórych posłów, że poprzednie sprawozdania Departamentu V. zawierały więcej dat administracyjnych i gospodarskich, aniżeli lekarskich, przedstawił Wysokiemu Sejmowi wyczerpujące i bardzo obszerne sprawozdanie o ruchu chorych nie tylko we wszystkich szpitalach krajowych i prowincjonalnych, ale nawet i w różnych oddziałach szpitali krajowych.

Jakkolwiek sprawozdania podobne mogą być pożądane dla ludzi fachowo zajmujących się statystyką leczniczą, sądzimy jednak, że są zbyt szczegółowe dla Wysokiego Sejmu, który chce przede wszystkim widzieć, czy zabiegi jego dla podniesienia zakładów sanitarnych osiągają cel tak pod względem ilości uleczonych, jak i zmniejszenia śmiertelności pomiędzy leczonymi. Szczegółowe więc tablice ruchu chorych według miesięcy i oddziałów, z wykazami poszczególnionych chorób, czego dawniej nie było, komisya uważa za zupełnie zbyteczne.

Tablice ruchu chorych, w różnych zakładach naszych w takiej formie, jak dawniej załączano do sprawozdań, uznaje za zupełnie dostateczne dla wyciągnięcia wniosków dotyczących leczenia i pielęgnowania chorych.

Alegat 14. sprawozdania przedstawia porównawczy rezultat pracy Wydziału krajowego, lekarzy i zarządów w szpitalach w ciągu ostatnich lat dziesięciu. Rezultat ten we wszystkich gałęziach zarządu, to jest pod względem leczenia chorych i wydatków na utrzymanie i pielęgnowanie ich, przedstawia się dodatnio. W skutek bowiem rozszerzenia szpitali i zaufania, które te zakłady pozyskały u ludności, ilość leczonych wzrosła prawie o dziesięć tysięcy chorych rocznie i o 86 tysięcy dni leczenia, wtedy gdy wydatki w porównaniu z rokiem 1878 spadły o 148.544 zł. Cała kuracya chorego, którego średni czas leczenia zmniejszył się o 6-1 dnia w porównaniu z rokiem 1878 zmalała o 10 zł. 72 ct., a dzień leczenia, który w roku 1878 kosztował 85 zł. 95 ct., obecnie kosztuje 65 zł. 75 ct., to jest o 20 zł. 20 ct. taniej.

Przyczyniły się do tego zapewne w części niższe ceny produktów w ostatnich latach w pewnej części, w dalszej zapobiegliwość i oszczędność administracyi i gospodarki. Z drugiej strony nieustanne zwiększanie się procentu uzdrowionych i zmniejszenie się odsetku zmarłych dowodzą, że i pod względem leczniczym zakłady nasze postępują naprzód nieustannie, a lekarze należycie spełniają swoje obowiązki.

Przechodząc do specjalnych sprawozdań o rozwoju krajowych i prowincjonalnych zakładów, to uzasadnione jest zdanie Wydziału krajowego, że w lwowskim szpitalu jest przepełnienie rzeczywiście, że nie można osiągnąć dokładniejszego odosobnienia dotkniętych chorobami zakaźnymi od innych, niema możliwości dać lepszego pomieszczenia dla chorych klasowych, ani pomieścić w szpitalu większej liczby lekarzy pomocniczych, aniżeli jest obecnie. Przepełnienie takie wpływa niekorzystnie nie tylko na czystość i porządek wymagane w podobnych zakładach lecz i na same wyniki lecznicze. Ze sprawozdania widno, że oddział kiłowo-skórny męzki, dla braku miejsca, jest zmuszony ograniczać się z przyjęciem chorych z cierpieniami skóry, a są to często nędzarze, którzy do chwili wyleczenia z choroby nie mogą znaleźć zatrudnienia, a zatem i zarobić na chleb powszedni. Wszystkim tym brakom tak ważnym, według zdania Wydziału krajowego, możnaby zapobiegać i przysporzyć miejsca szpitalowi, przenosząc oddział położnic do innego budynku stosownie urządzonego i po za obrębem gmachu szpitalnego.

Jakkolwiek komisya administracyjna, podziela to zdanie, to jednakże w tych czasach nie śmiała Wysokiemu Sejmowi proponować nowego obciążania budżetu i sądzi, że potrzebne adaptacye muszą być na później odłożone. Sala operacyjna, urządzona w roku ubiegłym na oddziale chirurgicznym lwowskiego szpitala, odpowiada wszelkim wymogom tegoczesnym, a rezultaty leczenia na tym oddziale można nazwać świetnymi. Przyrządy desinfekcyjne p. Rychnowskiego kupione dla szpitala lwowskiego i krakowskiego św. Łazarza bardzo dobrze spełniają zadanie swoje.

Pod względem gospodarczym utrzymanie chorego w szpitalu lwowskim było najtańszem ze wszystkich zakładów krajowych, kosztowało bowiem zaledwie 69 zł. 67 ct., z których na żywienie przypadło 25 zł. 23 ct., koszt zaś administracyjny w porównaniu z rokiem 1886 zmniejszyły się o 2 zł. 56 ct. na dzień i na chorego.

Tabliczka wydatków na gospodarstwo i administrację lwowskiego szpitala, w ostatnich pięciu latach, świadczy, że pomimo zwiększenia się ilości dni leczenia, ogólny wydatek roczny w tym szpitalu ciągle się zmniejsza, jak zarówno zmniejsza się koszt dnia leczenia i żywienia chorych. Pod względem wyników leczniczych szpital ten także stoi na pierwszym planie, w r. bowiem 1887. wyzdrowiających i z polepszeniem wyszło ze szpitala 80·44%, zmarło 7·97%, nieuleczonych zaś było tylko 6·08%.

W szpitalu św. Łazarza w Krakowie przepełnienie jest jeszcze większe, aniżeli w szpitalu lwowskim, tak że niejednokrotnie liczba leczonych chorych o wiele przewyższała normalną ilość łóżek. Z tego powodu nie przyjęto w r. 1887 do szpitala 1.308 zgłaszających się osób. Jest to stan mogący odbić się na wszystkich stosunkach szpitalnych.

Z powodu przeniesienia magazynu wiktualów do nowego pomieszczenia, w bliskości kuchni, komisya administracyjna sądzi, że najlepszym zużytkowaniem dawnego magazynu byłoby przerobienie jego na oddział dla dotkniętych chorobami zakaźnymi.

Rezultat leczniczy w tym szpitalu był następujący: wyleczonych i z polepszeniem wypuszczono 68·55%, umarło 11·77%, niewyleczonych było 12·15%. Ten stosunek mniej korzystny wyzdrowienia i śmiertelności prawdopodobnie jest odbiciem się na szpitalu stosunków zdrowotnych miasta Krakowa, nie posiadającego dotychczas dobrej wody do picia, ani należytej kanalizacji. Wydatki w tym szpitalu w r. 1887 były większe aniżeli w r. 1886., ale na to wpłynęło otwarcie i urządzenie oddziału ocznego, zresztą koszt utrzymania szpitali, budowanych systemem pawilonowym, są zwykle wyższe od kosztów utrzymania szpitali, budowanych w systemie koszarowym, tak jak szpital lwowski.

Zakład obłąkanych w Kulparkowie. Sprawa należytego pielęgnowania chorych w zakładach obłąkanych jak wiadomo zależy przeważnie od dobrej posługi. Czy oddanie zwierzchniego dozoru na oddziale obłąkanych mężczyzn Siostram miłosierdzia, polepszenie bytu posługi i ustanowienie stałej komisji opieki nad obłąkanymi i inne rozporządzenia Wydziału krajowego okażą się skutecznymi — przyszłość pokaże. Co do budowy osobnego pawilonu dla szalowych, o tem obecnie mowy być nie może z powodu wielkich wydatków, których wymagają inne zakłady krajowe, tem więcej, że obecne pomieszczenie, po rozszerzeniu jego, wskutek przerozbienia dawniej istniejących latryn, stało się daleko odpowiedniejszym, aniżeli poprzednio było. W ogóle komisja administracyjna jest zdania, aby sprawa naprawy latryn we frontowej części budynku, była traktowana jaknajoszczędniej, ma bowiem przekonanie, że do naprawy tej można przyjść nie budując osobnych baszt, które pociągną za sobą bardzo znaczne koszty.

Komisja z przyjemnością przekonała się z załączonych tablic porównawczych wyników leczenia w ośmiu ważniejszych zakładach dla obłąkanych w monarchii, że w Kulparkowie część lecznicza nie tylko nie ustępuje części leczniczej w innych zakładach, lecz owszem zakład nasz należy do przedstawiających najwyższy odsetek wyzdrowienia, a pod względem małej ilości śmiertelnych wypadków, jeden tylko zakład w Niederhardt w Górnej Austrii może się pochwalić lepszym rezultatem.

Wykaz porównawczy gospodarstwa w zakładzie tym w ciągu pięciu lat ostatnich świadczy, iż pomimo zwiększenia się ilości chorych i ilości dni leczenia, koszt całej kuracji, koszt dnia leczenia i żywienia nieustannie się zmniejsza.

Szpitalę prowincjonalne. Z tabliczki przedstawiającej ruch chorych w ciągu ostatnich pięciu lat widać, że pomimo zwiększenia się ilości chorych i dni leczenia, wyniki lecznicze są i tu coraz lepsze i tak: wtedy gdy w roku 1883 wyzdrowiało 73.6%, umarło zaś 9.3%, — w roku 1887 wyzdrowiało 75% a umarło tylko 8%. Rezultat gospodarstwa jest także bardzo korzystny, jeżeli zważymy, że taksa leczenia chorych w szpitalach naszych powszechnych na prowincyi przeciętnie jest najtańszą ze wszystkich krajów monarchii austriackiej 53 ct. — W r. 1883 cała kuracja chorego kosztowała 15 zł. 01 ct. a dnia leczenia 67.1 ct., wtedy gdy w 1887 r. cała kuracja kosztowała tylko 14 zł. 09 ct., a dzień leczenia 62 ct.

W ogóle komisja administracyjna tylko z uznaniem musi odezwać się o ożywnościach Wydziału krajowego w zakresie działań Departamentu V., a przedstawiając uwagi swe, prosi:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie V. Departamentu Wydziału krajowego za rok 1888 do swej wiadomości przyjąć.

We Lwowie 25. Stycznia 1889.

S. Koziebrodzki,
zastępca przewodniczącego.

Żywicki,
sprawozdawca.

